

Presència de la "Lidita" en el terreny eocènic del Pirineu

PER

JOAN ROSALS

Paral·lela amb el Pirineu, des de les serralades on se forma el riu Muga fins a l'alt Bergadà i comarca de Solsona hi ha una faixa eocènica interessantíssima que forma el marge N. d'aquesta part del terciari català, potser la menys estudiada d'aquesta formació, que tanta extensió ocupa en nostra terra.

El més notable d'aquesta faixa és la gran riquesa en hidrocarburs que contenen ses margues i calisses, l'explotació de les quals intentà la poderosa empresa minera *Asfaltos y Portland «Asland»*.

Fa-pocs mesos en ocasió d'una excursió efectuada per a visitar el Covadonga català, Montgrony, vaig tenir ocasió d'atravesar la citada faixa. A l'entrar a la Plana de Vich se veu ja arreu dit terrer amb ses margues cendroses que donen tant típic color i forma al relleu de dita Plana. De allí Ter amunt vers Ripoll, vall del Freser fins a Campdevàrol, d'aquest lloc fins a Gombreny i pujant fins ben prop de Montgrony, ja no's deixen més les formacions nummulítiques. En la darrera part de l'excursió hom veu els estrats que fins llavors se presentaven quasi normals amb molt lleugeres inclinacions i ondulacions, redreçar i formar els més curiosos plects en son contacte amb les calisses del cretàc. Aquest i el trias inferior que apareix al altra banda del turó del Mancillo, afecten també formidables doblecs i trencaments d'estrats verament notables. L'aixecament dels Pirineus fou sens dubte el factor que mogué els terrenys d'aquesta regió, de tal manera, que avui pot estudiar-se en sos exemples un gràfic tractat d'estratigrafia.

Al pujar els cinc o sis quilòmetres que separen Gombreny del dit santuari de Montgrony, fixant-me en el terreny, vaig notar la presència d'alguns amples filons de calcita romboèdrica quelcom transparent, malgrat que com a mineral freqüent no té importància; no així un

poc més amunt de la muntanya on vaig descobrir unes capes de quars silicós negre igual a la roca anomenada *lidiana* o *lidita* tant comuna en els terrenys carbonífers. El fet de citar-se aquesta roca en tots els tractats de petrografia o geologia com a propia dels terrenys primaris, fa interessant sa troballa entre les margues i calisses de l'eocènic. Es de notar que totes les calisses del jaciment són fortament fèrides, percebent-se la típica olor dels hidrocarburs al més petit xoc amb el martell.

Ara bé, ¿d'on poden procedir aquestos elements? Dificil és esbrinar-ho amb certesa, però encara que sigui una hipòtesi més, permeteu-me que hi exposi la següent que no deixa de tenir certa versemblança. Apoiats amb els terrenys eruptius que formen l'esquelet del Pirineu hom hi troba les formacions *càmbrica*, *silùrica* i *devònica*, a les quals indubtablement deurien apoiar-se en passades èpoques altres del carbonífer, ric en *hulles* i *lidites* del qual són mostres insignificants les Mines de Sant Joan de les Abadesses i altres claps de menor importància que encara hom veu a l'alta província de Lleida i Pirineus d'Aragó. Les aigües que formaren dits sediments eocènics, podien ser les mateixes que amb sa doble erosió mecànica i química, fessin desaparèixer les hulles que probablement hi havia i al conservar entre elles els hidrocarburs que en procedien, els dipositessin en els marges litorals de la mar eocènica. La presència de restes del carbonífer és ben manifesta no lluny d'aquest lloc, en una arenisca de ciment margós, els elements de la qual són exclusivament granets de *lidita*.

La presència d'aquesta roca, ja no com a element de transport si no com a roca formada in-situ, no sé explicar-me-la més que per possibles intermitències d'aigües carregades de sílice amb altres carregades de calç. No és rar en el eocènic de diferents llocs d'Europa trobar-hi models de sílice, però aquesta forma de presentar-se la sílice és molt diferent de la que dona motiu a aquesta nota i l'exemplar de la qual tinc l'honor de presentar a vostre il·lustrada atenció.
